

Samma värld

Teologiska reflektioner till
samtalsmaterialet

Diakonia
People Change the World

Bilda

Innehåll

Världen kan förändras!	2
1. Demokrati – och rätten att få cykla	3
2. Konflikt och våld – om något vi har i fickan	5
3. Vädret är väl ändå rättvist – eller?	6
4. Jämställdhet – om att få välja själv	8
5. Ekonomi och skatter – krångligt men rätt bra	9
6. När det värsta händer – de drabbade är en viktig resurs	10
7. Någon borde göra något! Vem? Jag?!	11

Världen kan förändras!

Studiematerialet *Samma värld* är ett material som handlar om att världen kan förändras. En förändring, som bygger på att vi tillsammans är med och bidrar med erfarenheter, tankar och handling. Syftet är att öka kunskapen och väcka frågor om världen och att inspirera och uppmana till handling för världens skull.

Samtalsmaterialet är ett samarbete mellan biståndsorganisationen Diakonia och Studieförbundet Bilda, och är indelat i sju kapitel och träffar. Alla tematiska nedslag överlappar varandra och de väcker frågor. Ibland svåra frågor som inte går att besvara och ibland frågor med mer självklara svar. Till varje avsnitt i det här studiematerialet finns ett stycke för reflektion ur ett kristet perspektiv och ett förslag till en andakt. Samma reflektioner finns samlade i det här särtrycket.

Både Diakonia och Studieförbundet Bilda har sina rötter i den svenska frikyrkotraditionen och många som

använder materialet har en tro eller funderingar om tro som en grundläggande motivation för sitt engagemang för internationella frågor. Båda organisationerna vänder sig till människor oavsett deras bekännelse eller ideologi och i Diakonias arbete för en rättvis värld lyfts människors rättigheter, oavsett tro, som grundprincipen för arbetet. En överväldigande majoritet av de människor som drabbas av fattigdom och orättvisor i världen har en religiös identitet och ser religion som en källa till etik och vägledning, men också hopp, oavsett vilken religion de bekänner sig till. Därför är förståelse av religiösa traditioner en viktig del av allt utvecklingsarbete.

De teologiska reflektionerna är skrivna av Petter Jakobsson, pastor i Equmeniakyrkan och verksam inom Diakonia, och är präglad av svensk frikyrklig tradition.

1. Demokrati – och rätten att få cykla

Demokrati och mänskliga rättigheter

Hur ser kopplingen ut mellan kristen tro och demokrati – eller mänskliga rättigheter ut? Den som söker en enkel och lättdefinierad grund för demokrati i nya eller gamla testamentet blir antagligen besviken. Förhållandet mellan kyrkan och demokratin har också varit komplicerat genom historien. Det finns otaliga exempel på att kristendomen har lånat sig åt hierarkiska, odemokratiska och ibland våldsamma system. Samtidigt kommer man inte från, att det finns en koppling mellan kristendom och hela den moderna demokratiska och mänskliga-rättighets-traditionen. Den västerländska demokratin och tanken på universella mänskliga rättigheter har vuxit fram i nära dialog eller möjligen direkt ur kristna och judiska tankemönster. Detta är också en del av kritiken mot de universella mänskliga rättigheterna som FN har formulerat dem, att de är alltför mycket kopplade till en västerländsk judisk-kristen värdegrund med mer fokus på individuella rättigheter än på kollektiva.

Vad är det i kristendomen (och i judendomen) som har varit den största inspirationen för människor som kämpat för allas lika värde, demokrati och mänskliga rättigheter?

I de stora bokreligionerna är varje människa Guds unika avbild och det mänskliga livet är därför heligt och okränkbart.

Kristendomens viktigaste bidrag till synen på mänskliga rättigheter kommer från berättelserna om Jesus och om livet i den gemenskap av lärjungar, män och kvinnor, som blir till den unga kyrkan. Jesus sätt att möta människor visar på människans okränkbara värde. Jesus utmanar sociala hierarkier och placerar konsekvent den som har minst anseende längst fram. Den ”gyllene regeln” och berättelsen om den barmhärtige samariern utgör grunden till både enskilda människors etik och det bästa av lagstiftning i många länder. Den unga församlingen, som den beskrivs i apostlagärningarna, är en gemenskap som försöker leva det ideal som Jesus visar genom sitt liv. Församlingen omsätter i praktik den syn på allas lika värde och allas rättigheter som Jesus har förmedlat till lärjungarna. Trots sina brister försöker församlingen leva med ekonomisk rättvisa och med en, för sin tid unik, fördelning av makt mellan män och kvinnor. Ett kärleksfullt delande är ideal för församlingen. Det pågår en identitetsdebatt i västvärlden om det moraliska ansvar som västvärlden har för de senaste århundradenas utveckling i världen. Den europeiska

kulturen står för både de värsta övergreppen i världshistorien (folkmord, kolonialism, världskrig) och något av det bästa när det gäller att försvara människovärde (kampen mot slaveri, Mänskliga rättigheter med mera). Det som sällan syns i samtalet är att de flesta av de som beskrivs som hjältar när det gäller mänskliga rättigheter, är det utifrån en personlig kristen omvändelse. Läs gärna om om Bartolomé de Las Casas (som var samtida med Columbus och som försvarade ursprungsbefolkningen i Centralamerika) eller William Wilberforce (som var ledare i den engelska antislateri-rörelsen).

På samma sätt kan man se att kristna minoriteter i Europa och USA, främst kväkare, anabaptister och baptister, har varit avgörande för att skapa religionsfrihet. Kristna grupper som har velat återskapa en nytestamentlig församling i sin egen tid har varit en av de starkaste krafterna för att försvara mänskliga rättigheter i historien.

Andakt

Ur den 8:e Psalmen

När jag ser din himmel, som dina fingrar format,
månen och stjärnorna du fäste där,
vad är då en människa att du tänker på henne,
en dödlig att du tar dig an honom?
Du gjorde honom nästan till en gud,
med ära och härlighet krönte du honom.

Ur den 139:e psalmen

Du kände mig alltigenom,
min kropp var inte förborgad för dig,
när jag formades i det fördolda,
när jag flätades samman i jordens djup.
Du såg mig innan jag föddes,
i din bok var de redan skrivna,
de dagar som hade formats
innan någon av dem hade grytt.

Ur FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och Den Svenska Psalmboken 248

Alla människor är födda fria
och lika i värde och rättigheter.
Alla är utrustade med förnuft och samvete
och bör handla gentemot varandra
i en anda av syskonskap.

Tryggare kan ingen vara
än Guds lilla barnaskara,

stjärnan ej på himlafästet,
fågeln ej i kända nästet (Sv ps 248:1)

Envar har rätt till liv,
frihet och personlig säkerhet.

Herren sina trogna vårdar
uti Sions helga gårdar;
över dem han sig förbarmar,
bär dem uppå fadersarmar (Sv ps 248:2)

Ingen må utsättas för tortyr
eller grym, omänsklig eller förnedrande
behandling eller bestraffning.

Ingen nöd och ingen lycka
skall utur hans hand dem rycka.
Han, vår vän för andra vänner,
sina barns bekymmer känner (Sv ps 248: 3)

(Sammanställt av Per Harling)

2. Konflikt och våld – om något vi har i fickan

Konflikt och rättvisa

Fred, försoning och sanning är laddade ord. I kristendomen finns föreställningen om ett möjligt idealtillstånd av fred och harmoni och att det tillståndet är Guds vilja och speglar Guds identitet. Det finns många ord som försöker beskriva detta; fred, frid, shalom, paradiset, Guds rike eller himmelriket. I dessa begrepp finns en tanke om att det en gång varit fred och harmoni, att detta gått förlorat, men också en gång skall återupprättas. Alltså ett hopp för framtiden. Det intressanta är att gemenskap, rättvisa och rättfärdighet är viktiga ingredienser i allt tal om detta ideal. Det finns alltså ingen fred som inte rymmer rättvisa.

Sanning och fred hör ihop. Det finns i kristendomen ett allvar inför att avslöja det som är falskt, att säga som det är och att människan ska ”rannsaka” sig själv, som det heter med ett gammalt ord.

Det finns också en berättelse vars grundmönster återkommer flera gånger i den bibliska historien. Det är berättelsen om en kris som leder till undergång men som vänds till en nystart. Profeten Jonas korta bok i Gamla testamentet är en sådan historia. Jona flyr från Gud och sitt uppdrag och hamnar till slut på havets botten men blir förändrad och han genomför till slut sitt uppdrag. Men det främsta exemplet är berättelsen om Jesus som dör på korset. Här fångas mänskliga erfarenheter av att det värsta och mörkaste läget kan vändas i något gott och framförallt oväntat. Undergången blir en nystart. Denna tro på en nystart bortom bottenläget är en bärande hoppfull tanke i kristendomen. Ordet försoning ligger mycket nära denna chans till ”nystart”. När människor försonas eller när människor och Gud försonas, krävs rättvisa och sanning för att återskapa en förlorad relation. Men försoning är mer än bara rättvisa och att återställa det som en gång var. Försoning är att börja på något helt nytt efter en konflikt eller kris. Detta nya har värden och dimensioner som inte fanns före krisen. Försoning kan alltså ske, trots det hemska som hänt, om det finns rättvisa och sanning. Detta kan i slutändan leda till en ny situation som är bättre än den som fanns före krisen.

Under de senaste årtiondena har det funnits ett stort antal nationella försoningsprocesser efter konflikter, till exempel i Sydafrika, Peru och Guatemala. Ofta har religiösa ledare varit avgörande för att få dessa till stånd. Det är tydligt att verklig försoning inte är möjlig utan rättvisa, sanning och, på något sätt, utjämnade maktförhållanden. Rättvisa och ersättning är möjliga inom ramen för juridiken, men försoning kräver en process som

involverar människors vilja på ett djupare plan. Många beskriver det som om försoning alltid innehåller en andlig dimension.

Den kristna tron bär på orden och verktygen för försoningsprocesser. Tron på en Gud som själv drabbas av orättvisor och våld, men ändå möter världen med förlåtelse och kärlek, är en berättelse som burit människor genom försoningsprocesser.

Andakt

Efesierbrevet 2: Men nu, tack vare Kristus Jesus, har ni som en gång var långt borta kommit nära, genom Kristi blod. Ty han är vår fred, han har med sitt liv på jorden gjort de två lägren till ett och rivit skiljemuren, fiendskapen.

Psalmer och sånger 427. Psalmboken 398 Vi reser ett tecken

Skriv ordet *försoning* på ett papper och be alla i gruppen tänka någon minut på vad som först kommer upp i minnet. Vilka erfarenheter har ni själva av att försonas? Vad var svårt? Vilka risker tog ni? Vad gjorde försoning möjlig?

3. Vädret är väl ändå rättvist – eller?

Klimat och rättigheter

Människor säger ibland att klimatkrisen närmar sig ”bibliska proportioner”. Med det menar vi antagligen att konsekvenserna är så djupgående att de varaktigt förändrar förutsättningarna för livet på jorden och att detta har en existentiell dimension. Det är märkligt att höra hur många sekulära debattörer tagit till religionens ord för att beskriva det som sker. Men allvaret i situationen och människors reaktioner har uppenbarligen krävt existentiella ordval. För många har det blivit ett brutalt uppvaknande att se att jordklotet, med sina till synes oändliga resurser, sina livgivande ekosystem och sina hisnande geologiska tidsperspektiv kan påverkas och skadas av några årtiondens mänsklig aktivitet. Det vi trodde var oförstörbart och evigt visar sig kunna skadas. Frågan är bara hur vi reagerar på den insikten. Reagerar vi med uppgivenhet, förnekelse eller med förlamande ångest? Eller med problemlösningsfokusering och hopp? Vad spelar människors tro för roll i klimatkrisen?

Det första som den kristna tron har att bidra med måste vara kärleken till, och tacksamheten för, skapelsen. Planeten är gudagiven, den är fantastisk och människan har fått en roll att förvalta, bruka och bevara. Det andra bidraget är det hopp som kommer av tron på en god Gud. Tron bär på en förvisning om att historien är i Guds hand och att det goda kommer att segra. Men denna tro och förtröstan kan inte sättas i motsats till trons tredje bidrag – behovet av omvändelse. Kyrkan kan och ska tala på samma sätt som gamla testamentets profeter. De talade om politiska och sociala situationer och missförhållanden som krävde omvändelse och omstart. Profetens visar på det som är fel och att föreslår ett alternativ. Profeten visar på en ny väg att hantera situationen och på konsekvenserna om man inte ändrar riktning. Men profeten tar också ett stort ansvar när hen menar sig tala om Guds vilja. Omvändelse är en politisk och social riktningssändring likaväl som en andlig.

Andakt: en meditation om vatten, förtvivlan och hopp

Från allra första början fanns bara mörker och vatten. Ingen ordning fanns och havet var överallt. (Läs 1Mos 1:1-10 som berättar om de två första dagarnas skapelse.)

När Gud skapar börjar han med att skilja på ordning och oordning, han gör så att människor kan leva. Han tar det som är helt vilt och gör det fantastiskt, vackert och starkt. Vattnet är på sin plats. Livet kan börja. Allt är gott. Stolt sträcker Gud på sig och stoltast är han över sin

avbild. Människan, gjord av mineraler från marken; kol- och järnatomer, av vattnet, av Anden från Gud. Sedan vet vi hur det går, svek, beskyllningar och blygsel, förvisning och brodermord. Det var inte jag, det var hon.... Det blir fel i skapelsen och den fantastiska världen är trasig. Den sköra väven spricker. Med människan faller skapelsen sönder. Då och nu.

Till slut går världen nästan under genom människornas ständiga felval. Gud ångrar vad han skapat och han låter kaos sluka nästan hela världen. Världen dränks i vatten, den stora floden kommer. Det som var ordning i skapelsen blir oordning igen. Det som vi minns som berättelsen om Noa och alla djuren är berättelsen om hur skapelsen nästan går under och räddas med en hårsman. Skräcken över att livet är så sällsynt, skört och hotat, men ändå räddas. Det stora vattnet är hotet. Den gudsbilden är svår, och uppenbarligen tycker Gud det också, för han ångrar sig. Gud gör upp med sin egen vresighet och lovar att det aldrig mer ska ske. (Läs 1Mos 6:17-19)

När Jona, den kämpande profeten, vill fly undan Gud kommer han till livets yttersta gräns, till botten av havet i en fisk. Omsnärjd av sjögräs är han så långt ner i kaos som en poet kan beskriva, så skild från livet man kan bli. Havet bli bilden för den kämpande irrande människans mest ångestfyllda position. Men han kommer till sans, kommer till sig själv. Han kommer upp på land.

Så går berättelsen vidare. När Gud ska göra ett folk av slaverna i Egypten så låter han dem börja vandra tillsammans i öknen, men först går de genom vattnet. De blir ett folk när de har gått igenom ett hav. Igenom kaos. När slaverna flyr från Egypten så delar Gud på havet så att de kan fly och faraos armé går under i havet.

Långt senare kommer Jesus in i berättelsen. Gud blir också damm från marken och vatten: kolatomer och mineraler. Inkarnation. Jesu första underverk är att han förvandlar vatten, den urgamla symbolen för död och undergång, till vin på en fest.

Han går på vattnet när det stormar. Han dansar fram på kaos. Han kallar fiskare och båtbyggare till sina första följare.

Till slut når skapelsens sönderfall sin botten, även Gud själv går under genom människorna. Gud dödas. Men där vänder det. Han är död men blir levande igen, som en ny start på skapelsen. Kaos bryts. Ordning börjar byggas. När de första kristna ska berätta om Jesu död och uppståndelse för nya troende så gör de det genom dopet. Dopet, att sänka ner en människa i vatten och sedan lyfta

upp den igen är ett sätt att med kroppen berätta om död och uppståndelse, ner i död och kaos och upp igen som en levande och ny människa. Och samtidigt berättar vi hela berättelsen i varje dop. Nu är du en del av Guds berättelse, nu har du varit med om kaos före skapelsen, du har varit med Noa, du har gått genom havet med slavar-
na som blir fria, du har gått på vågorna med Jesus, du är gjord av vattenmolekyler och kolatomer, du är avbild och jord på samma gång. Du har gått ner i havet och kommit upp igen som en ny skapelse. Du var död men du lever. Berättelsen om skapelsen, om Noa, om Jona, om Israels barn som går genom havet, om Jesu död och uppståndelse är egentligen samma berättelse. Berättelsen om att gå igenom döden, det livsfarliga, det förskräckliga och sedan komma ut på andra sidan som en ny och förändrad människa.

I bibelns allra sista bok, när den nya himlen och jorden ska beskrivas så står det att havet inte mera finns. Där finns vatten att dricka. Men kaos finns inte mer.

Det är vårt enda hopp, att någonting nytt ska födas ur kaos. Vi har berättelsen om att liv är starkare än död, att omvändelse är möjlig, att livet är skört och utmaningen allvarlig, men aldrig hopplös. Det är vår viktigaste lärdom och vårt hopp och vår varning.

Bön

Gud, det jag är mest rädd för ger jag till dig, som en sten sjunker det i vattnet. Det jag hoppas starkast på ger jag till dig, som ett blomblad flyter det på vattnet. Herre hjälp mig att ta både mitt hopp och min rädsla på fullaste allvar.

Amen

4. Jämställdhet – om att få välja själv

Jämställdhet och rättvisa

Kristendom och jämställdhet har ett komplicerat förhållande. Delar av kyrkan har stöttat och stöttar än idag strukturer som kämpar aktivt mot jämställdhet. Ändå finns det starka kritiska röster inom kyrkan som visar på ett helt annat sätt att se på genus-frågor. Ett sätt att beskriva konflikten är att kyrkan antingen ska försöka bevara de patriarkala strukturer som rådde när de bibliska texterna skrevs eller försöka se vad det omstörtande och utmanande budskap som finns i de bibliska berättelserna säger om ojämlikhet och förtryck. Många röster, världen över, visar att det andra alternativet är möjligt.

Kristendomens kärna har ett starkt drag av att utmana makt och hierarkier. Evangeliernas berättelser om Jesus är fulla av händelser där han vänder upp och ner på sociala hierarkier. Därför var det självklart att det rådande maktförhållandet mellan män och kvinnor var tvunget att omprövas i kyrkans barndom. Den unga kyrkan ville leva annorlunda än det omgivande samhället. Det finns goda grunder för att visa på att den gemenskap som växte fram i den unga kyrkan i apostlagärningarna gav kvinnor en helt annan position än vad de hade i det omgivande samhället. Tron på allas lika värde fick alltså konsekvenser för hur män och kvinnor interagerade.

Men man kan inte påstå att kyrkan har förvaltad denna frihet väl. Kyrkans radikala budskap har alltid attraherat dem som varit längst ner på alla sociala skalor, medan kyrkan som väg till makt och arena för ord och åsikter har attraherat dem som burit privilegier. På så sätt har kyrkans medlemskader dominerats av kvinnor medan ledarskapet har dominerats av män, genom historien.

Man kan säga att kristna, vita män varit extremt framgångsrika genom historien. De har tagit hand om nästan alla resurser i världen, de har hävdad att det som vita män har skapat är höjdpunkten av kultur och att detta är den gemensamma globala klassiska kulturen. Man kan t.o.m. säga att vita män lyckats skapa gud till sin avbild. Man har helt enkelt skapat sig själva som normen för att vara människa. Alla andra har varit "lite mindre" människor än de vita männen.

De senaste decenniernas kulturkamp har handlat om rätten till en annan berättelse. Att kunna skriva om historien ur andra perspektiv än den vite mannens. Om vi tror att människor, kvinnor och män, är skapade till Guds avbild måste man lyssna till många berättelser om att vara människa, och många människors berättelser om Gud. En grund för mänskliga rättigheter är att få berätta sin

egen berättelse, att få tolka sitt eget liv. Att se att mina egna erfarenheter har legitimitet.

Denna vilja att berätta historien ur fler perspektiv har mött ett enormt motstånd, inte minst från religiösa företrädare. Men troende människor har också varit drivkraften i att berätta på nytt. Den kristna ur-berättelsen, om Gud som blir människa och därmed bryter alla kategorier och gränser, utmanar att överskrida rådande normer. Mannen som norm för vad det är att vara människa utmanas alltså av Guds gränsöverskridande kärlek.

Andakt: jämställdhet

Psaltaren 107:1-9

Tacka Herren, ty han är god, evigt varar hans nåd. Så skall de befriade säga, de som Herren befriat ur nöden och som han har hämtat hem från alla länder, från öster och väster, norr och söder. Några gick vilse i öde öknar, de fann ingen väg till bebodda städer. De var hungriga och törstiga, och deras krafter sinade. Då ropade de till Herren i sin nöd, och han räddade dem ur deras trångmål. Han lät dem finna den rätta vägen till en stad där människor bodde. De skall tacka Herren för hans godhet, hans underbara gärningar mot människor. Han ger de törstande att dricka och mättar de hungriga med allt gott.

Läs sedan texten igen, men med ett annat pronomen.

Psaltaren 107:1-9

Tacka Gud, ty hon är god, evigt varar hennes nåd. Så skall de befriade säga, de som Gud befriat ur nöden och som hon har hämtat hem från alla länder, från öster och väster, norr och söder. Några gick vilse i öde öknar, de fann ingen väg till bebodda städer. De var hungriga och törstiga, och deras krafter sinade. Då ropade de till Gud i sin nöd, och hon räddade dem ur deras trångmål. Hon lät dem finna den rätta vägen till en stad där människor bodde. De skall tacka Gud för hennes godhet, hennes underbara gärningar mot människor. Hon ger de törstande att dricka och mättar de hungriga med allt gott.

5. Ekonomi och skatter – krångligt men rätt bra

Ekonomisk rättvisa

Det finns minst två parallella berättelser om välstånd och pengar i bibeln. Dels finns det i gamla testamentets böcker en tanke på att välstånd och välsignelse hör ihop. I t.ex. berättelserna om patriarkerna så beskrivs ekonomiskt välstånd, växande kreaturshjordar och goda skördar som ett tydligt tecken på Guds välvilja. Detta är en självklar hållning av tacksamhet inför det som skapelsen och människans möda skapar. När någon lyckats berika sig ses det som ett tecken på utvaldhet från Gud. Naturen är oberäknelig, missväxt och svält hotar. Därför vänder man sig till Gud med sina behov och tackar också Gud när det går bra. Men i kombination med skapelseberättelsens ord om att förvalta och bruka jorden har detta lett att kristendomen välsignat ekonomisk tillväxt även när den skett på planetens och andra människors bekostnad.

Samtidigt är rättvisa och jämn fördelning en stor del av gamla testamentets budskap. Genom historien har Gud ett särskilt intresse för och omsorg om de fattiga. Jubelåret är en del av den gammaltestamentliga lagen (3 Mos 25). Vart femtionde år ska alla skulder avskrivas, all mark ska återgå till de ursprungliga ägarna och alla slavar ska frigges. Ekonomin ska alltså nollställas. Detta är fördelningspolitiskt radikalt och en påminnelse om att allting är människan till låns, inte hennes egendom för evigt. Det märkliga är att jubelåret aldrig praktiserats i den israeliska historien. Profeterna går hårt åt de gammaltestamentliga furstarna och kungarna när de lurar de fattiga och förnekar de svagaste sin del av livets goda.

Jesus ställer sig i ledet bland gamla testamentets profeter som kräver rättvisa åt de fattiga. När Jesus beskriver den yttersta domen över mänskligheten så väljer han en fattig, naken, hungrig, sjuk och fängslad människas perspektiv för att avgöra hur väl människor förvaltats sitt liv. Han bryter med den gammaltestamentliga linjen som lyfter fram rikedom som ett tecken på välsignelse och visar på det orimliga i att somliga har överflöd och andra inte har mat för dagen.

Om gamla testamentets syn på välstånd är formulerat för att skapa rättvis fördelning i en forntida jordbrukar- och nomadkultur så är nya testamentets syn på pengar formulerat för att skapa en solidarisk gemenskap i romarrikets städer. De första församlingarna är nya sociala experiment där människor från olika samhällsklasser delar allt för att ingen ska lida nöd. De nya gemenskaperna vill att alla delar av livet ska uttrycka den kärlek som är idealet för gruppen. Att fördela pengar rättvist och att se

till att ingen lider nöd är en viktig del i att försöka visa på Guds rike.

När kyrkan sedan har blivit en stor grupp i samhället och ska formulera en etik och en praxis för hur man ska leva när man är en del av ett etablerat samhälle och inte en marginell grupp, har man haft svårt att omsätta den första kyrkans ekonomiska ideal av delande. Urkyrkans egendomsgemenskap är sällsynt, även om den finns, i kyrkans historia. Jesu radikalitet har ofta bortförklarats med att den gällde för urkyrkan med sitt kortsiktiga perspektiv och tro på tidens slut och att Jesus skulle komma tillbaka och döma världen redan i deras livstid.

Men några element från den bibliska synen på pengar och välstånd kan man ändå ta med sig in i ett vardagsliv:

Allting är ett lån. Det är ytterst Gud som rör om jorden. Allt du har, har du fått som ett lån. Tacksamhet är den första känslan inför välstånd. Men detta, att du har mer än andra, är problematiskt och är inte Guds vilja.

Pengar kan inte hanteras skilt från annan etik i livet. Det råder ingen annan etisk standard för ekonomi än för andra områden i livet.

Gud har en särskild omsorg om utsatta människor. Deras agenda är Guds agenda.

Det finns en väg till glädje i ett enkelt liv.

Andakt: Ekonomisk rättvisa

Vi frågade: Hur ska vi finna Gud och meningen med livet?

Jesus svarade: Sök bland dem som är hungriga, nakna, sjuka och i fängelse, och ni ska finna mig.

Gå i frid och sök Herren där han sagt att han ska finnas.
AMEN

L: Kristus har inga händer utom våra händer

A: Inga händer utom våra händer att göra Guds vilja i världen.

L: Kristus har inga läppar utom våra läppar.

A: Inga läppar utom våra att ropa ut det glada budskapet.

L: Kristus har ingen kärlek utom vår kärlek

A: Ingen kärlek utom vår att dela med de fängslade, de tystade, de förföljda och de bortstötta.

AMEN

(Sändningsorden kommer från Iona)

6. När det värsta händer – de drabbade är en viktig resurs

Humanitära insatser i katastrofsituationer och förebyggande arbete

Hur ska den som är troende förhålla sig till lidande som drabbar människor på ett orättvist och slumpmässigt sätt, som vid naturkatastrofer? Hur går en tro på en god Gud ihop med den brutala verklighet jag ser? Detta är kanske den mest grundläggande frågan för troende människor. Kristendomens svar är inte alldeles enkelt men är också väldigt centralt i hur kristendomen beskriver sin Gudsbild. Den kristne Guden är den medlidande Guden. Så stor är Guds respekt för människans val att Gud inte rumstrerar i världen mer än som en solidarisk, kärleksfull närvaro. I tron på inkarnationen – att Gud blir människa – ligger att Gud är ett av offren för världens våld och orättvisor. Sen är frågan om det är mest tröst för den som verkligen drabbas i livet eller för den privilegierade som försöker förstå teodicéproblemet.

Kristendomen tror också på ett kommande himmelrike, alltså att någon sorts rättvisa ska skipas i livet efter detta och den som får orättvist mycket elände i detta liv kommer att få det bättre. Men det mest relevanta med drömmen om ett himmelrike är att kyrkan är kallad att leva ut och visa på den drömmen redan nu. Drömmen om himlen är alltså en etisk kompassnål för livet redan i den våldsamma och orättvisa världen.

För den människa som drabbas hårt i livet kan naturligtvis drömmen om ett kommande himmelrike vara en tröst. Vem är jag att moralisera över att fattiga, utsatta människor hittar tröst och hopp i drömmen om himlen? Men för den som har det ganska bra i livet kan samma dröm om ett himmelrike, vara en uppmaning och utmaning till handling, redan här. Drömmen om himlen är alltså inte ett alternativ till social förändring utan en ofrånkomlig inspiration till att göra världen bättre. Drömmen om ett himmelrike har helt olika konsekvenser för olika människor, för den som drabbas i livet är den drömmen ett hopp om rättvisa i livet efter döden. För den som har möjlighet till förändring är drömmen en inspiration för att bygga en bättre värld. Alla människor tillhör i olika skeenden av livet, båda dessa grupper.

Trosbekännelse

Jag tror på Gud som är kärlek och har gett jorden till alla folk.

Jag tror på Jesus Kristus, som kom för att hela oss, och för att göra oss fria från alla former av förtryck.

Jag tror på Guds Ande, som verkar i och genom alla som är vända till sanningen.

Jag tror på de troendes gemenskap som är kallad att tjäna folket.

Jag tror inte på de starkas rätt, inte heller på arméernas styrka eller förtryckets makt

Jag tror på mänskliga rättigheter, på ickevåldets kraft, och att alla kvinnor och män har samma värde.

Jag tror inte att krig och hunger är oundvikliga, att freden är onåbar, eller att misshandel av vår jord är Guds vilja.

Jag tror på enkelhetens skönhet, på kärlek med öppna händer och fred på jorden.

Jag vågar alltid och trots allting, tro på Guds kraft att förändra och omforma, och att skapa ett rike av fred och rättvisa för hela mänskligheten.

Indonesiskt credo

7. Någon borde göra något! Vem? Jag?!

Förändra världen

Kristna gemenskaper har alltid försökt förändra sin omvärld. Man har sökt det bästa för det samhälle man lever i. Frågan är bara vilken strategi som är den bästa för att skapa förändring. Den som söker förändring måste fundera på sitt eget förhållande till makt och kyrkan har haft många olika sätt att hantera sin egen makt under århundradena. Det stora problemet har varit hur man ska hantera makt och sin egen förmåga att skapa förändring utan att förlora sin egen identitet som kyrka.

De första århundradena levde kyrkan i samhällets periferi. Kristendomen kallades en religion för slavar och kvinnor och den förändring man sökte var genom goda gärningar i det lilla sammanhanget men också genom att försöka gestalta sin dröm om det goda livet inom den egna gruppen. På trehundralet när kristendomen blev statsreligion i romarriket förändrades allt detta. Plötsligt fick kyrkan makten över staten. Många kyrkohistoriker menar att detta blev början till en nedgång där kyrkans förvandlades till att likna den statsapparaten, med romarrikets alla resurser, man fruktat i flera hundra år. Det blev tydligt att makt korrumpierar och det gäller också kyrkan när hon får makt. Sedan dess har kyrkan varit kluven i sitt förhållande till samarbete med den världsliga makten. Man har dels sökt samarbete, för de uppenbara fördelarna, men också skytt detta samarbete i rädsla för att korrumpieras av makten. Under reformationen gör Luther teologi av detta när han talar om två regementen och delar upp ansvaret för världen mellan stat och kyrka. Samtidigt formulerar anabaptisterna en helt annan syn på stat och medborgarskap där man väljer att ställa sig utanför maktspelet och försöker skapa ett perfekt samhälle inom församlingen. Man tar avstånd från våld, militarism och kyrkans sammanblandning med den världsliga makten.

Rädslan för att korrumpieras av makten, men ändå utöva en sorts makt i samhället, har lett till flera olika förändringsstrategier i kyrkans historia. Under 1700 och 1800 talet växer det fram starka sociala rörelser inom kyrkan; kväkare, metodister, Frälsningsarmén och den stora vågen av mission som växer fram parallellt med kolonialism och kampen mot slaveriet. Om man tar missionärerna som exempel så sökte de verkligen att förändra världen, men ofta utan att beblanda sig med den formella makten. Man försöket förändra samhällen genom goda gärningar. Missionärerna, eller frälsningsarméns slumsystrar, spred inte bara evangelium, man byggde skolor och kliniker. Man skapade barnhem och spred läskunnighet. Man sökte helt enkelt att förändra samhällen från botten och uppåt genom diakonala insatser samtidigt som man undvek

att blanda sig i politiken i rädsla för att korrumpieras och slukas av makten. Problemet med den diakonala förändringsstrategin är att den ibland blundat för stora strukturella orättvisor. Man har varit så fokuserad på att göra gott utan att blanda sig i politiken att man inte sett de stora systemfel som skapat fattigdom och orättvisor.

Så står kyrkan fortfarande delad angående vilken väg hon ska välja för att förändra världen, är det genom att engagera sig i politiken och så riskera att kompromissa bort dina viktigaste ideal eller att uppslukas av makten eller är det att verka nerifrån genom diakonalt arbete, att göra gott i det lilla, och därmed riskera att missa de stora strukturella problemen.

Vi kan också se att många av de stora positiva politiska processerna som omskapat historien de senaste hundra åren har haft en andlig startpunkt, eller i vart fall burits av människor med en religiös övertygelse. Om man ser till demokratiseringen av Östeuropa på nittioalet, apartheidregimens fall i Sydafrika, demokratiseringen av Latinamerika vid samma tid, så är den drivande kraften andligt inspirerade, pacifistiska massrörelser med en kristen grund. Ser vi längre tillbaka så fick Indiens sin frihet från kolonialstyret genom en andlig pacifistisk massrörelse, i det fallet med hinduisk grund. Det verkar som om hållbara stora politiska omvälvningar har fungerat bäst om de bärs av andlighet och pacifism i kombination.

Andakt: Förändring

Sinnerobönen används ofta inom tolvstegsrörelsen, dvs Anonyma alkoholister och andra liknande grupper. Den är skriven av amerikanen Reinhold Niebuhr:

”Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden.”

Men om du vill förändra världen så kanske den borde bedjas så här istället:

”Gud, ge mig oro inför det jag inte tror mig kunna förändra, mod att förändra det jag kan och din kärleks darskap att aldrig inse skillnaden.”

Bön

Herre, väck din kyrka, och börja med mig!

Herre, gör din församling levande, och börja med mig!

Herre, skapa fred överallt på jorden, och börja med mig!

Herre, skänk din kärlek och sanning till alla människor, och börja med mig.

AMEN

Bön från Kina

Ibland pratar vi om olika världar till exempel om den rika världen och den fattiga. Egentligen är det märkligt, eftersom alla människor lever i samma värld. Och överallt försöker människor göra världen lite bättre. Oftast sker det i små steg.

I **Samma värld** möter du människor som förändrar världen. Och du får ta del av tankar, erfarenheter och kunskap hos organisationen Diakonia om hur vi tillsammans kan förändra världen.

Till varje avsnitt i studiematerialet finns ett stycke för reflektion ur ett kristet perspektiv och ett förslag till en andakt. Samma reflektioner finns samlade i det här särtrycket.

Samma värld har tagits fram av Diakonia och Studieförbundet Bilda.

Kontakt

Diakonia

Tel: 08-453 69 00

E-post: diakonia@diakonia.se

Webbplats: diakonia.se

PG: 90 33 04-4

BG: 903-3044

Studieförbundet Bilda

Tel: 08-727 17 10

E-post: info@bilda.nu

Webbplats: bilda.nu